

Renáta Eliašová  
Šaman na koní



ISBN 978-80-560-0034-2

**RENÁTA ELIAŠOVÁ**

**ŠAMAN NA KONI**

Grafická a technická spolupráca: František Szekereš, Mária Gubová,  
Edícia: MEA 2000 o. z. – Mladá Éra Autorov nového tisícročia

Autorské práva sú vyhradené

**ISBN 978-80-560-0034-2**

## Prvá časť - Deň príchodu

Po prvej noci môjho príchodu do novej ešte nepoznanej zemi si objednám kávu a hľadím von z okna. Vidím vysoké datľové palmy a malé domy vyrobené z pieskového kameňa. Sú akoby práve čerstvo natreté bielou a modrou farbou a pevne stoja na svojom mieste. Slnko poriadne vypeká a vonku sa nič zvláštneho nedeje. Očami si prehliadam okolité malé domy, pričom vzhliadnem ženu v ružovom pyžame. Vedľa nej sedí muž na plastikovej stoličke a číta si ranné noviny. O chvíľu pribehnú dve kučeravé deti a tlačia do seba veľký kroasan. Vo vedľajšom dome vešia žena v zástere a šatke na hlave, ktorú má srandovne uviazanú z detskej dupačky. Za domami si všimnem vysoké hory, kde sú kopce. Tie kopce mi pripomínajú biele čiapky sú totiž prikryté bielym snehom.

Slnko mi páli rovno do tváre a pod nohami ma štekliá malé kamene pastelových farieb. Neskôr zbadám malého vtáčika, ktorý sa hojdá s vánkom na suchej vetvičke, pričom objedá fialové pichliače. Po vypitej káve mám pocit, akoby som vypila tuzemský rum. Prehliadam si stránky časopisu a píšem si prvé poznámky do svojho žurnalistického denníka.

Únava ma premáha a z okolitých domov sála teplo, ktoré sa mi vrýva pod kožu. Odrazu sa zdvihnem a odchádzam z kaviarne hotela a púšťam sa do mojej expedície.

Vyjdem von a pod nohami ma začnú tlačit' veľké kamene a do očí mi začne fúkať piesok z púšte. Je horúci letný deň a vysmiaté slnko pripeká ako o dušu. Ja stojím na púšti a snívam o osviežujúcom dúšku vody. Mám za sebou už dlhú cestu a nevládzem pokračovať. Zrazu v diaľke zbadám vodnú hladinu.

„Hurá!“

Pozbieram ešte raz všetky svoje zvyšné sily a pridám do kroku.

Po pár metroch však vytúžená voda zmizne. Potom rozmýšľam, že či som práve svedkom akéhosi púštného výplodu menom fatamorgána alebo som práve svedkom skutočného javu. Značím si presný čas a dátum do denníka. Zohnem sa a zodvihnem zo zeme púštny piesok. Hľadím naňho a sledujem ako sa mi presýpa pomedzi prsty. Vzpomeniem si na staré presýpacie hodiny. V dávnom čase ich používali staroveký Rimania a riadili sa podľa nich. Skladali sa z dvoch sklenených buniek spojených úzkym hrdlom. V bankách bolo to isté množstvo piesku, ktorý sa presýpal z vrchnej banky do spodnej banky. A keď už sa piesok presunul z vrchnej do spodnej banky prešla medzitým jedna hodina. Nakoniec si otvorím denník a nakreslím si doňho ceruzkou presýpacie hodiny. Z mojej vytúženej vody stál predomnou odrazu obrovský palác. Blížim sa k palácu úplne vyčerpaná.

Obzriem sa za seba a zistím, že sa hotel stratil z môjho obzoru a hore na oblohe sa povystieralo škaredé mračno. Už, keď stojím pred vysokými bránami paláca, zaklopem hlasno na drevené brány. V tom sa otvorí a ja vojdem bez váhania do obrovského paláca. Tu sa vystiera Fatima na hodvábnom koberci a predstiera, že je celkom sama. Nohy, natiahnuté na samätových vankúšoch, má v členkoch spôsobne prekrížené. Vedľa nej na kamennej dlážke pekne stoja v pozore rôznorodé topánky a sandále, akoby pripravené kedykoľvek poslúžiť. Obracia stránky starej knihy, kde obrázky vyzerajú lepšie ako samotná kniha, a z času na čas si ju pritiahne bližšie, keď jej oči zachytia niečo obzvlášť zaujímavé. Raz si doleje čaj, ale oči má napoly na knihe, len aby sa nestretli s mojimi. Ale je neobratná a pri nalievaní narazí kanvicou čaju do krištáľového pohára, čo vydá tichý melodický zvuk. Keď som prvýkrát Fatimu videla, pôsobila na mňa ako žena, ktorá je celé dni zahľbená do výjavov na kartách.

Má tajomné čiary na dlaniach, kde sú napísane obyčajné problémy. Má rodinu, domácnosť a bežné starosti. Stretáva sa s priateľmi, upratuje a číta knihy. Iba v pohľade má čosi zvláštne a vo mne vidí viac než ostatní. Fatima sa narodila v meste, kde mnohí moslimovia nosili tradičné oblečenie. Nosenie šatky alebo dokonca zahaľovanie celej tváre, neznamenal problém. V prostredí, v ktorom Fatima žila, bolo toto prirodzenou a vyžadovanou vecou. Z koránu a prorokovej sunny, ako aj zo záznamov o správaní prorokových žien a spoločníkov, viem, že zahaľovanie celého tela a hlavy bolo obľúbené a praktizované prvými moslimkami. Skromnosť a krásu si uchovávala len pre svojho manžela. Abdul presne vedel, že sa o ňu nedelí s nikým iným. Nechodievala von, aby bola stredobodom pozornosti ostatných, čo by ju mohlo zneistiť alebo dokonca znevážiť. Abdul jej opravoval kadečo na dome, ako napríklad strechu, ktorá prepúšťala dážď.

Alebo otlčený guľatý stôl, ktorý kúpila na trhu. Strihal živý plot v predzáhradke, takže Fatima mohla znovu chodiť po cestičke. Vešal jej poličky, ktoré potrebovala v kuchyni. Opravoval jej mlynček na kávu alebo starý čajník. Čakal doma na dovoz banánov a kontroloval jej účet a zistil, že jej narátali priveľa. Varil pre ňu a pripravoval jej kúpeľ, keď prichádzala domov z mešity ustatá. Páčilo sa jej, že sa o ňu niekto stará a ukladá jej veci v šatníku. V šatníku mala veľa rôznych druhov, od dlhých šálov až po voľnú a dlhú róbu. Rada experimentovala so šatkami, aby ladili s jej oblečením a nachádzala stále pohodlnejšie druhy. V poslednej dobe si oblúbila hladké a vzorové. Zvykla sa obliekať rôznorodejšie než väčšina žien. Dokonca aj mnohí v úzkych uliciach, na ňu hľadeli s údivom, že má rada mnohé tradičné odevy a elegantné šatky, ktoré odzrkadľovali jej celkový vkus obliekania sa. Rada sa obklopovala peknými vecami a vôňami parfumov.



V jej paláci, kde bývala mala v každom rohu exotické rastliny a pestrofarebné kvety, aké si len človek mohol vo vlastnej fantázii vymyslieť. Nachádzali sa skoro všade, ale hlavne pred vchodovými bránami paláca, pri schodoch, vo vnútornej časti domu, ale i na balkónoch a dokonca i v tej najposlednejšej izbe paláca.

Tu som si pomyslela, že to zahaľovanie má naozaj niečo do seba, a že Fatima je určite dobrá duša, ktorá si váži v prvom rade sama seba, a v druhom rade si váži aj iných ľudí a ich okolie z ktorého pochádzajú. Má vzťah k prírode, ktorú si vedome váži a uctieva. Raz sa mi tiež stalo, že som bola na odľahlej ulici, kde som si kupovala noviny a odrazu na mňa začala civieť akási neznáma skupina postávajúcich mužov. A to len preto, že som mala oblečené kvetové šaty a špicaté topánky s vyšším podpätkom. V ten moment som sa cítila veľmi neisto až ponižujúco.

Z môjho rozmýšľania ma odrazu vytrhli dve neznáme ženy. Bola to Jasmin a Amina. V kuchyni, ktorá nemá žiadne dvere, víria čiperne z jednej strany na druhú a zápasia s ostrými nožmi v ruke. Nechcela som nikoho vyrušovať ani obťažovať. Podišla som ku kuchyni a začala artikulovať.

“Dobrý deň. Prepáčte, že vás ruším, ale nemohla by som dostať pohár vody?”

“Samozrejme, že áno.” - ozvalo sa z kuchyne.

O chvíľu som držala v ruke pohár studenej vody a v druhej ruke misku s d'atľami.

„Ako sa voláš a odkiaľ prichádzaš a za akým účelom. Chod' sa predstaviť Fatime.“

Nemohla som sa spojiť s Fatimou sama, tak som o to musela poprosiť Jasmin a Aminu.

„Nechápeme. Prečo ju nemôžeš požiadať sama?“ - odpovedajú dvojhlasne Jasmin a Amina.

„To je dlhý príbeh. Volám sa Miriam a bývam vedľa v susednom hoteli. Pracujem pre jedny noviny na Slovensku. Chcem sa dozvedieť niečo o šamanstve.“

„Takže žurnalistická krysa. Takých sme tu mali už dost’.“

- zachichotali sa všetky prítomné ženy.

„Nie, nie ja pracujem dobrovoľne na vlastnú päsť. Moje materiály budú uverejnené anonymne.“ - začala som sa obhajovať.

Sedela som na veľkom vankúši v malej izbe, kým vybavovala ten rozhovor cez malé okno vchodovej brány. Za hlavou som počula Fatimu odpovedať a aj to ticho, ktoré nastalo, keď sa Jasmin spýtala:

„Čo robíš pri tých dverách tak dlho?“

Nakoniec však povedala:

„Nič“ - trochu váhavo a potom - „výborne“ - bez badateľného potešenia, keď Jasmin povedala:

„Dobre. Dnes si spravíme pekný deň. To bude určite úžasná sranda.“ - dodala Amina.

A teraz tu odpočívá. Padla síce do pasce, ale snaží sa vyjsť z toho čo najlepšie, a tak dvíha novo doliaty krištáľový pohár s obsahom čaju k perám. Odkošlem si a nervózne sa pohrávam so suchou trávou, ktorá vyráža spomedzi iných tráv v starožitnej váze v prázdnej vitríne dreveného nábytku. Rozmýšľam pri tom z ktorého storočia asi tak tá váza pochádza, ale nič zvláštneho ma nenapadá.

Fatima hovorí nepretržite:

„Totiž, bola tu práve Leila. Povedala, že sa so mnou musí porozprávať o Mohamedovi. Povedala som:

„Mám málo času, Leila. Termíny mojich seminárov sú už takmer tu. Aj v mešite je stále dusno. Nemôžeš mi to povedať teraz na rýchlo cez dvere?“

Ale ona povedala:

„Nie. Musím ťa prísť navštíviť, keď budeš mať viac času. Je to dôležité. Ihneď utekám do obchodu kúpiť zákusky a prídem k tebe. Musíš ma vypočuť.“

Hned' nato zaklapla malé okno a zmizla. Fatima ostala stáť s pootvorenými ústami za veľkými drevenými dverami paláca. Pôsobila ako zbožná moslimka, ktorá je zahalená hidžábom a považuje ho za súčasť svojej identity. Tlak a unáhlené slová Leily sa stratili pod farebným závojom Fatimy.

„Pod' nám pomôcť. Máme veľa roboty.“ - ozývalo sa z kuchyne.

Vrátiť sa do hotela nebol dobrý nápad. Tam ma zožierala len nuda a káva mi vôbec nechutila. Ale tu sa čosi deje, tu je pohyb, tu môžem aspoň niekomu pomôcť, pomyslela som si.

Jasmin a Amina začali pripravovať v slnečnej kuchyni všelijaké jedlá a šaláty rôznych druhov a tešili sa zo dňa, ktorý nás ešte určite prekvapí. Krájali sme v kuchyni cibuľu, zemiaky, mrkvu, cuketu a baklažán a iné druhy zeleniny, ktorú sme nazbierali v malej záhradke vedľa kamennej studne. Neskôr sme spracovávali vonku kuskus a vyprážali sardinky.

Slovo kuskus znelo mojim ušiam akosi cudzo, napriek tomu som sa ho nebála. Však to bola len surovina na spracovanie, ktorá sa vyrába z tvrdej pšenice. Je spracovaná na drobné gul'ôčky, ktoré mi pripomínali tarhoňu. Suché kúsky tarhone majú veľkosť a tvar zrníek ryže alebo obilia a tiež ako kuskus sa podáva ako príloha k mäsitým jedlám.

V tom istom čase dorazila domov Leila. Jej manžel ju už čakal a dával pozor na ich syna. Ten bol už taký hlučný a nespokojný, že ho nikto z nich nevedel utíšiť. Slzy z oka sa mu valili jedna za druhou. Mal nevyliciteľnú chorobu a po večeroch stále plakával. Žiaden doktor nevedel určiť jeho presnú diagnózu. Mohamed s ním chodil po rôznych doktoroch, ale vždy sa vrátil domov so smutným výrazom na tvári. Doma sa s chlapčekom hrával. Raz mu podal autíčko do ruky a začal trepať s farebnou hrkálkou, aby chlapček konečne stíchol. Ale nič nezabralo. Po čase už to nemohol vydržať a začal nervózne chodiť po dome.

Pýtal sa sám seba, že prečo on má také nešťastie a má chorého syna, ktorému nikto nevie pomôcť. Jedného slnečného dňa sa rozhodol, že vyhl'adá inú pomoc. Keď nezabrali doktori a ich lieky, tak predsa musí zabrat' nejaká iná sila. Nevedel, ale aká a celé dni rozmýšľal nad jeho osudom a malým synčekom ako mu len pomôcť. Po čase mu bola samému dlhá chvíľa, a tak sa zobral a odišiel. Odišiel ďaleko, až kým neprišiel ku rieke. Tu sa pokúšal uloviť rybkú. Po dvoch hodinách sa mu to konečne podarilo.

Rybka naňho prehovorila.

„Keď ma pustíš, splním ti tri želania.“

Na malú chvíľku Mohamed porozmýšľal a potom pristúpil na rybkynú ponuku.

“Ako prvé želanie si prajem, aby môj syn bol vyliečený z jeho choroby a prestal toľko plakať. Druhé želanie mám, aby začalo pršať a urodili sa mi moje ovocné plody v záhrade. Tretie želanie by bolo, aby som mohol postaviť pre moju rodinu veľký dom.”

Rybka sa vyšvihla v jeho dlaniach a prehovorila.

„Nech sa tak stane a nech sa tvoje priania splnia.“

Mohamed podišiel k brehu rieky. Potom si rybku poobzeral zo všetkých strán a pobožkal ju a povedal.

„Ďakujem ti rybka a dávaj si na seba pozor.“

Vložil rybku do rieky a sledoval ju, až kým nezmizla.

Keďže bola rieka nesmierne dravá, strhla ho prúd a zanesol ho až do ďalšieho mesta. Kričal, mával rukami, ale nič nepomáhalo.

“Rybka, kde si? Prečo mi nepomôžeš?”

Ale rybka mu neodpovedala. Keď sa mu podarilo konečne vyliezť veľmi sa potešil. Vypľul z pľúc vodu a zakrútil hlavou. Z brehu rieky ho pozorovalo malé dievča. Keď podišiel k nej, ešte raz sa otriasol a daroval dievčatku srdečný úsmev.

„Nevieš náhodou, kde by som mohol nájsť niekoho, kto mi pomôže vyliečiť môjho synčeka?“



Dievčatko zdvihla ukazovák, ktorým naznačila smer, ktorým by sa mal vybrať. Mohamed kráčal popri rieke. Šaty mu vysušilo milé slnko. Zbadal malý domček so záhradkou. Otvoril drevený plot a vošiel do domu. Ale nikde nikoho. V dome našiel plno liekov, striekačiek a obväzov. Na policiach boli rozvešané lekárske recepty a spôsob dávkovania. Pod oknom bola rozťahovacia posteľ, ktorá bola prikrytá plastikovou plachtou. Nad ňou vysela biela lekárnička prvej pomoci. Potom si všimol biely lekársky plášť na vešiaku. Na pravom vaku plášťa vysela vizitka. Zobral si ju do ruky a čítal:

Dr. Abdel Aziz Zouden.

Ja zbieram v kuchyni namiesto šamanských, kuchárske skúsenosti. To bola pre mňa krásna skúsenosť. Na Slovensku poznajú gazdinky túto surovinu, ale veľa ju nevie dobre spracovať a pripraviť. Niektoré žienky nikdy predtým nejedli kuskus, možno prvýkrát na dovolenke v Tunisku, Alžírsku alebo Maroku.

V týchto krajinách severnej Afriky chutí kuskus neskutočne dobre, hlavne s dusenou zeleninou a mäsom, kde ho samozrejme varia domáce ženy. Ale i s hrozienkami chutí vynikajúco. Alebo na sladko s kryštálovým cukrom a škoricou.

Vypytanie receptu je síce odvážne, ale neúspešné.

Najlepšie je, keď ho pripravujete spoločne so ženami, ktoré vás nechajú samostatne pracovať. Všetky ženy, ktoré boli prítomné si posadali na zem do kruhu a začali s elánom a majstrovským spôsobom spracovávať kuskus.

Mne trvalo spracovávanie kuskusu najdlhšie a stále som rozmýšľala o tarhoni. Kombinovali sme netradičné varianty, aké si len človek v mysli mohol predstaviť.

Pridávali sme ho do ovocných či zeleninových šalátov, alebo z neho pripravili múčnik.

Odrazu prišla potichu Fatima a začala nepretržite artikulovať.

“Nech mi pomôže Alah.”

Oči sa jej ligotali od horúceho čaju, ktorý práve dopila.

„Pochopíte to, keď vám poviem, čo Leila urobila?“

Hodila pohľadom na všetky strany, akoby podozrievala nás, že sme tomu na vine. Líca mala červené a leskli sa jej od horúčavy. Zopála obe ruky pred ústami, zatvorila na chvíľu oči a zhlboka sa nadýchla.

Keď konečne prehovorila, vyslovovala slová veľmi pomaly, akoby človek, ktorý chce posúdiť vážnosť situácie. Nakoniec povedala:

„Leila uteká kúpiť zákusky a je na ceste priamo k nám. Berie so sebou i dvojročného syna. Má akési privátne problémy s Mohamedom. Je to normálne? Panebože, všetci máme nejaké problémy s mužmi. Ona si myslí, že je asi jediná, ktorá má problémy. Však sa môže porozprávať s matkou, otcom, bratom alebo so sestrou. Pre mňa za mňa, nech sa porozpráva o svojich problémoch aj so susedovou perzskou mačkou. A okrem iného my sa chystáme tak či tak ju pozvať, takže tá záležitosť môže do dnes večera predsa len počkať. Ja idem radšej postaviť vodu na čaj.“

Potom náhle zmizla a odišla do záhrady, pričom za sebou ťahala dlhý látkový záves.

Na mňa Jasmin a Aminu sa začala prenášať akási strelená atmosféra. Ale i naďalej sme krájali zeleninu,

spracovávali kuskus a tvárili sa, že všetko je v poriadku.

Potom sme vytiahli z kuchynského regálu veľkú plastickú mysu. Všetko sme do nej nahádzali. Odrazu sa ma spýtala Jasmin, že čo si myslím o Alahovi a jeho prorokovi Mohamedovi.

„Totiž Alah znamená Boh po arabsky.“ - dodala a ostala na chvíľu ticho.

„Vieš, ja sa chcem dozvedieť niečo o šamanstve viac než treba a pochopiť iné súvislosti, ktoré sú mi ešte neznáme.

Ale najviac sa chcem dozvedieť niečo o samotnom šamanovi. To je dôvod, prečo som tu.“

Vtedy som si naplno uvedomila aj ja, že tu sa ľudia zaoberajú viacej bohom ako šamanom. Zrejme mi títo ľudia pomôžu nájsť boha.

Však vlastne všetky monoteistické náboženstvá hovoria o tom istom, len inou formou a že dnešný večer bude pre mňa len ďalšou životnou skúsenosťou.

A to sa ani nezačala poriadna diskusia o šamanstve a ja som už vedela spracovávať tradičný kuskus a spoznala báječných ľudí.

„Ja som čítala veľa kníh a rôznych príručiek, ale ja by som sa chcela dozvedieť viac, než doposiaľ, čo som sa dočítala v knihách. Raz som čítala v jednej knihe, že príde posledný deň, teda koniec života.“

“Alahu akbar” - dodala Jasmin.

„A že tento posledný deň príde, keď sa spojí slnko s mesiacom a kedy ľudia začnú vychádzať zo zeme.“

“Alahu akbar” - opakovala Jasmin.

„O tom som nikdy nepočula, rozprávaj ďalej, to znie zaujímavo.“ - začala ma prerušovať zvedavá Jasmin.

„No dobre, teda, keď tak veľmi chceš.“

„Takže, tu ide vlastne o to, že každá ľudská duša, ktorá spravodlivo konala, sa vráti k bohu a spojí sa s ním.“